

Η ΠΙΟ ΑΞΙΟΠΙΣΤΗ ΠΗΓΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Δεν μπορούμε να ζήσουμε μονίμως μέσα στο χάος, εάν και πολλές φορές το έχουμε ανάγκη να χανόμαστε, διασκεδάζοντας, μέσα στην απεραντοσύνη του. Είμαστε δημιουργήματα **του χάους**, που ήταν το πρώτο που υπήρχε, όπως λένε φιλόσοφοι, θρησκείες και επιστήμες. Αλλά η ζωή μας έχει ως θεμελιακό στοιχείο την **αρμονική σύνθεση**, όπως αυτή εκδηλώνεται στο πρώτο νουκλεοτίδιο και ακόμα στο διαβόητο DNA μας. Το **εκπληκτικότερο φαινόμενο του Κόσμου μας, η ζωή**, είναι μια **ανάδυση αρμονικής σύνθεσης** άπειρων στοιχείων κάτω από ορισμένες περιβαλλοντικές συνθήκες. Και ο Άνθρωπος το ύπατο ον της Πλάσης δεν μπορεί να **ανεχθεί μια ζωή μέσα σε ένα χάος**.

Και όμως, η ζωή μας σήμερα έχει λάβει μορφή **άκρως χαοτική**. Η περιπλοκότητα σε συνδυασμό με την άμεση, εν πολλοίς, **ανεύθυνη και σκόπιμη καταίγιδα πληροφοριών** μάς καθιστούν ανίκανους να σχηματίσουμε μια **εικόνα κάποιας σταθερότητας** στο περιβάλλον μας. Η **φαινομενική αλήθεια** καλύπτει την **ουσιαστική** παρά την ασύλληπτη ανάπτυξη και πρόοδο των επιστημών και των φιλοσοφικών θεωριών. Το αίσθημα γαλήνης, ειρήνης και ηρεμίας που επιζητούμε με τη γνώση καθίσταται **ανέφικτο** και ζούμε σε μια διαρκή **απορία, σύγχυση, αβεβαιότητα και αγωνία**. Δεν υπάρχουν πια σημάδια που να μας διαβεβαιώνουν ότι είμαστε στο σωστό δρόμο. Το πρώτιστο μέλημα κάθε ανθρώπινης ύπαρξης ήταν και παραμένει να είναι **Άνθρωπος που έχει ορθοφροσύνη**.

Έχουμε τρόπο να προσεγγίσουμε τον σωστό αυτό δρόμο της ζωής μας, ο οποίος χαρίζοντάς μας μια εξισορρόπηση ανάμεσα στα εμπόδια της πραγματικότητας ο βίος μας θα μετατρέποταν σε μια ικανοποιητική ζωή; Κοντολογίς έχω το αίσθημα της επάρκειας για να αντιμετωπίσω το πρόβλημα κάθε στιγμής ή νιώθω απόγνωση και απαισιοδοξία!

Ο Άνθρωπος είναι το **μοναδικό ον επί της Γης**, το οποίο λόγω των διανοητικών, συναισθηματικών, πνευματικών και ψυχικών ικανοτήτων θεωρείται **ως Πρόσωπο, τούτέστιν έχει αυτογνωσία, προαίρεση και ελευθερία σκέπτεσθαι, συναισθάνεσθαι και πράττειν**. Έχει την ικανότητα **αυτόνομης θεώρησης του εαυτού** του και μπορεί να τοποθετεί το πρόσωπό του αρμονικά μέσα στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, αναπτύσσοντας τις ατομικές και κοινωνικές επιτηδειότητες που όταν οδηγούν στο ευρύτερο αγαθό **καλούμε αρετές**.

Όταν γεννιέται το ανθρώπινο ον είναι εν δυνάμει **πρόσωπο** και αναπτύσσεται ομαλά ή μη με την **ολιστική παιδεία** του, με άπειρες εσωτερικές και εξωτερικές τάσεις, που δημιουργούν το κλίμα **καλλιέργειας της ατομικότητας και της αρμοστικότητας**. Διαφαίνονται δύο ευρύτατα πεδία μελέτης τα οποία εάν και αλληλοεπηρεάζονται διαρκώς θα μπορούσαν να αποτελέσουν και να τύχουν μιας αρχικής ανάλυσης – προσέγγισης και στη συνέχεια να συσχετιστούν. Και οι δύο τομείς συνιστούν πρώτιστα και διαρκή **προτάγματα ζωής** είναι απείρων διαστάσεων και οφείλουμε να τα προσεγγίζουμε πάντοτε ταυτόχρονα. Ήτοι:

- Η **θεώρηση, ανάγνωση και αντίληψη του περιβάλλοντος που ζούμε** και
- «**Το γνώθι σαυτόν**» (αυτογνωσία), **ως αρετή**.

Η αληθινή πραγματικότητα: Ο Κόσμος μας παρά την τέλεια αρμονικότητα που παρατηρούμε, συνεχώς αλλάζει παρουσιάζοντας μια διαρκώς αυξανόμενη **πολυπλοκότητα** και **πολυποικιλότητα**. Αυτή είναι και η **βαθύτερη ουσία του**. Εντούτοις δυνάμεις συνοχής το διατηρούν σε μια φάση διαρκώς **αυτοοργανούμενης κρισιμότητας**. Κοντολογίς, **το θαυματοργό φαινόμενο της ζωής εμποτίζει με ενέργεια τα πάντα**. Τα συνήθως εύκολα συλλαμβανόμενα με τα αισθητήρια όργανά μας δεν είναι ικανά να αποδώσουν την ουσιαστική **ολιστική αλήθεια** παρά μια μερική, οπωσδήποτε λίαν απαραίτητη για την επιβίωσή μας **αλήθεια**. Αυτό έχει ως συνέπεια **καμία από τις ερμηνείες δεν μπορεί να είναι πλήρης**. Μία και

μοναδική εξήγηση ενός γεγονότος, το επεξηγεί **μόνον από μία και μοναδική άποψη**. Το εγχείρημα να συγχωνευτεί η πολλαπλότητα σε μια μοναδική ολότητα καταλήγει συνήθως σε μια **οντολογική απορία**.

Η επιστήμη στηρίζεται στη **διαψευσιμότητα** και η **κοινή συνείδηση εμπιστεύεται σε μια έκσταση, όταν η λογική αποτυγχάνει**. Και παρά το γεγονός ότι μπορεί να μην είμαστε σε θέση να προφητεύσουμε λεπτομερώς τα μελλοντικά φαινόμενα που οδηγούν στην ουσία των πραγμάτων, μπορούμε να **καθησυχάσουμε το νου μας με ένα γενικότερο τρόπο**, όταν αποκαλέσουμε αυτή την **Ουσία Θεό, Τελειότητα, Αγάπη ή Λόγο**, ευελπιστώντας, οτιδήποτε πρόκειται να συμβεί στο μέλλον δεν μπορεί ποτέ να είναι ασύμβατο με το χαρακτήρα αυτού του όρου.

Όσα περισσότερα θαυμαστά εξηγεί ο άνθρωπος με τις επιστήμες, τεχνολογία και εμπειρικές γνώσεις πάντα βρίσκεται σε **ένα πιο αχανές περιβάλλον** αναζητώντας την επίλυση μιας τερατώδους ασύμμετρης εξίσωσης του Σύμπαντος (ιδεώδη γνώση), που να παραλληλίζεται με την εξίσου **ασύμμετρη εξίσωση του σύμπαντος ως γενικό παράγοντα δράσης**.

Μικροί καθώς είμαστε και απειροελάχιστο καθώς είναι το σημείο μέσω του οποίου έρχεται σε επαφή με τον καθένα μας ο κόσμος, επιθυμούμε να νιώσουμε, ο καθένας από εμάς, ότι η αντίδρασή μας σε αυτό το σημείο εναρμονίζεται με τις απαιτήσεις του αχανούς όλου. Κατά κάποιο τρόπο **εξισορροπούμε αυτό το όλο** και κατορθώνουμε να πράξουμε ό,τι αναμένει από εμάς ο κόσμος! Τότε νιώθουμε **αγαλλίαση, θαυμασμό, χαρά, ελπίδα** άλλως φόβο, αποστροφή, απελπισία, αμφιβολία κ.ο.κ. Εν κατακλείδι, η πιο εσωτερική ουσιά της φύσης της πραγματικότητας (αληθινή πραγματικότητα) εξαρτάται από τις **αρετές** που ο καθένας μας κατακτήσει. **Και είναι αρετές οι δυνάμεις για πράξη του αγαθού ως καθολικής (και όχι μόνον ιδιοτελούς) αξίας**.

Αυτό ακριβώς μας διδάσκει η όλη ανθρώπινη πορεία. Οι **Αρχαίοι Έλληνες** από εσωτερική ανάγκη για το καλύτερο άγνωστο ξεπερνώντας με τις δικές τους δυνάμεις τα ανθρώπινα όρια ανακάλυψαν την **«ύβρη»** και τη ποινή που επέβαλαν οι θεοί τους. Ο **Χριστιανισμός** αναγνωρίζοντας τα αδύναμα και τρυφερά ορμέφυτα θεώρησε τη **μετάνοια** ως αρετή από καθαρό πλεονασμό που θεωρείτο. Επίσης, το αρχέτυπο της όλης αλήθειας αξίωνε την ευρύτερη δυνατή δραστηριότητα όλης της **αισθητικής ύπαρξης**. Η πίστη και η απελπισία έφερναν πιο κοντά στον **Θεό** τους ανθρώπους. Ψυχοφθόρες θεώρησε ο Ρουσσώ τις δυνάμεις συνήθειας: **«Χρησιμοποίησε όλες τις δυνάμεις σου»**. Έλεγε ο Καντ: **«Αυτή είναι η μόνη υπακοή που απαιτεί από εμένα το Σύμπαν»**.

Η ανθρώπινη εμπειρία διδάσκει ότι ο άνθρωπος, **ως πρόσωπο**, μπορεί να συμβάλλει με άμεσο τρόπο και σημαντικό βαθμό στην εξέλιξη της ζωής της **προσωπικής, αλλά και της κοινωνικής και του ανθρώπινου είδους**. Αρκεί να μορφοποιείται ως **προσωπικότητα ολιστικά**, ήτοι στον τρόπο του **σκέπτεσθαι, του συναισθάνεσθαι και του ηθικώς πράττειν**.

Ο χαρακτήρας του καθενός μας **δεν διαμορφώνεται** μέσα σε μια μέρα και έναν μόνο παράγοντα. Είναι σύνθεση αρμονική και απαιτείται διαρκής καλλιέργεια. Συνιστά το ουσιαστικό **πρόταγμα δια βίου και άλγημα ζωής**. Απαιτείται υπομονή και επιμονή. **Σύνεση και ορθολογισμός. Φρόνηση και σωφροσύνη. Τόλμη και πίστη στο σκοπό και στις ατομικές δυνάμεις. Συνεργασία και ενσυναίσθηση. Αγαστή συνύπαρξη και αγάπη της αγάπης**.

Πριν από όλα απαιτείται προαίρεση και ενδιαφέρον. Μέγιστος εχθρός είναι η **ακηδία και η αδιαφορία**, που αντιμετωπίζονται με την πεποίθηση ότι συνιστά για τον καθένα μας αξία και απώτερο στόχο η **καλλιέργεια ισχυρής προσωπικότητας**. Τουτέστιν, **ανθρώπινης οντότητας, την οποία κανείς δεν μπορεί να μας την αφαιρέσει**. Μπορούμε να χάσουμε το ό,τι έχουμε (χρήματα, φήμη, ακόμη και υγεία), που γενικά δεν είναι κάτι σταθερό, αλλά

την δική μας προσωπικότητα κανένας και καμιά καταφορά της τύχης δεν μπορεί να την αφαιρέσει. Είναι το μόνο **αμετάβλητο κτήμα μας** και το οποίο διαρκώς μπορεί να μεγεθύνεται έως **την τελευταία στιγμή της ζωής μας**.

Σήμερα έχουμε την αρωγή της ανθρώπινης εμπειρίας. Τα παθήματα και τα επιτεύγματα των προγόνων μας. Έχουμε **Θρησκεία, φιλοσοφία και τις επιστήμες**. Ένα πλούσιο πνευματικό καταπίστευμα όσων πέρασαν και άφησαν τα σημάδια που μπορούμε να έχουμε υπόψη στη χάραξη της δικής μας πορείας. Έχουμε την **εξειδικευμένη επιστήμη, την ψυχολογία** που συνιστά μελέτη του ψυχικού βίου, δηλαδή του **νοείν, συναισθάνεσθαι και πράττειν**. Μια αποδεχτή απόπειρα του ανθρώπου να προχωρήσει πέρα από τον υλικό άνθρωπο και να κατανοήσει πράγματα, όπως σκέψεις και εφέσεις, κίνητρα και επιθυμίες, αναμνήσεις και αισθήματα. Μια διαρκής προσπάθεια να κατανοηθεί το γιατί ο άνθρωπος ενεργεί έτσι και όχι αλλιώς. Γιατί ο συνάνθρωπος αυτός είναι διαφορετικός από εκείνον. Γιατί προσωπικά πράττω με αυτό τον τρόπο ενώ ανέκαθεν ήθελα να κάνω εκείνο.

Από την εποχή του Αριστοτέλη (384-322 π. Χ.) η ψυχολογία ήταν καθορισμένο αντικείμενο μελέτης. Μια διακριτή φάση υπήρξε η «**ψυχολογία της πολυθρόνας**»: στοχαστές με ιδιοφυία κάθονταν μπροστά στο γραφείο και με βαθιά «αυτοενδοσκόπηση» ανακάλυψαν αξιόλογες αλήθειες. Από το 1890 αναδύθηκε η σύγχρονη ψυχολογία από τα ψυχολογικά εργαστήρια (Ουίλιαμ Τζέιμς, Βίλμεχελμ Μαξ Βουντ, Σιγκμουντ Φρόυντ...), **με άπειρες εφαρμογές στην ιατρική, αγωγή, και σε διάφορες επιστήμες, ρίχνοντας φως στα κίνητρα και τη συμπεριφορά των ανθρώπων**.

Τρόπος (αρετή) του σκέπτεσθαι: Μία από τις τρεις κύριες φάσεις του ψυχικού μας βίου, το «**γνωστικό**» που δεν συμπίπτει απόλυτα με τη νοητική «**γνώση**». Πιο κοντά βρίσκεται η «**αντίληψη**». Στη διάρκεια του ύπνου ή σε κατάσταση αναισθησίας αδιαφορούμε για άπειρα πράγματα που συμβαίνουν γύρω μας. Το νωθρό μυαλό αντιλαμβάνεται μονάχα ένα ελάχιστο ποσοστό από όσα η ζωή παρουσιάζει κάθε ώρα και στιγμή. Ακόμη και στου «μέσου τύπου ανθρώπου» την αντίληψη πέφτει ένα ελάχιστο μέρος από όσα συμβαίνουν γύρω του. Το «**ξύπνιο**» **μυαλό εισδέχεται τα περισσότερα**. Τότε η ζωή καθίσταται πιο γεμάτη, ο **κόσμος πιο πλούσιος, οι εμπειρίες πιο συναρπαστικές. Ο κόσμος είναι ουσιαστικά ο ίδιος για όλους μας τους ανθρώπους**. Παρουσιάζεται και στον άνθρωπο που κοιμάται...και τον ξύπνιο. **Διαφέρουν οι άνθρωποι που αντιλαμβάνονται διαφορετικά τον κόσμο**.

Κοντολογίς, ο κόσμος είναι όπως τον φτιάχνουμε, ψυχολογικά, εμείς οι ίδιοι. Εξαρτάται από τον πλούτο και τη ζωτικότητα του εγκεφάλου μας. «**Βλέπουμε**» νοητικά αυτό που έχουμε την ικανότητα να δούμε. **Τα όσα μας ενδιαφέρουν, συνήθως, νιώθουμε ότι υπάρχουν**. Τα άλλα κατά κανόνα τα αγνοούμε. Όποιος λατρεύει τα αυτοκίνητα γνωρίζει σχεδόν τα πάντα για αυτά. Το ίδιο συμβαίνει και με εκείνους που ενδιαφέρονται για τους ποικίλους αστέρες κάθε είδους. **Ήτοι το ενδιαφέρον, που ανάγεται στη θεώρηση ως «αξία» ήτοι αγαθού κάποιου αντικειμένου μάς δίνει όρεξη και δύναμη για απόκτηση γνώσεων σε κάποιο πεδίο. Ήτοι ο «χρυσός κανόνας» για την απόκτηση γνώσεων με απώτερο σκοπό την απόλαυση ενός αγαθού είναι η ανάπτυξη σημαντικού ενδιαφέροντος για το θέμα, που σημαίνει ότι πρέπει να αναπτυχθεί μια σχέση αξίας μεταξύ ατόμου και αντικειμένου**.

Συνήθως αποκτούν ενδιαφέρον αυτά που έχουν **άμεσο και φυσικό σκοπό**. Δεν μπορούμε να περιμένουμε μελλοντικά αγαθά και αυτό είναι το τεράστιο πρόβλημα. Το ενδιαφέρον στρέφεται στο «**εδώ και τώρα**» και όχι στο εμμενές και αργότερο. Συνήθως, όμως, **τα αγαθά που δημιουργούν την ύπατη ικανοποίηση, την πνευματική και ψυχική ποιότητα απαιτούν μεγάλη προσπάθεια και διαδρομή χρονική**. Το εύκολο κέρδος εντυπωσιάζει, αλλά και κρύβει άπειρες και βέβαιες αστοχίες.

Το ενδιαφέρον δημιουργεί συνθήκες **ανάδυσης του ενθουσιασμού**, ο οποίος συνιστά έκλυση ενέργειας για καταβολή προσπάθειας και τότε τα δύσκολα καθίστανται πιο εύκολα. **Και τα απίθανα γίνονται εφικτά.** Η ζωή αποκτά πλατύτερους ορίζοντες, μεγαλύτερη αξία, γίνεται πλουσιότερη όταν διακατεχόμαστε με ενθουσιασμό για κάτι που νιώθουμε ότι αξίζει να κοπιάσουμε. Μονότονες και πληκτικές εργασίες αναλαμβάνονται με ευχαρίστηση και φαίνονται πια εύκολες, όταν μπροστά μας και αδιάκοπα νιώθουμε ότι δημιουργούμε τον (δικό μας) κόσμο. Ο Κόσμος στον οποίο ζούμε και θα ζούμε εμείς και τα παιδιά μας είναι αυτός που **εμείς διαλέξαμε με τη δική μας πίστη και απόφαση.**

Το **ανθρώπινο πνεύμα** συνιστά την κορυφαία ανάδυση στο κόσμο μας. **Μια δύναμη που ξεπερνάει κάθε όριο όταν καλλιεργηθεί. Έχουμε ηλικία ανάλογη με την πνευματική μας καλλιέργεια.** Το **κατά κεφαλή εισόδημα** δεν είναι οικονομικό **αλλά πνευματικό.** Είμαστε τόσο ευτυχισμένοι όσο πνευματικά θεωρούμε πως είμαστε, ζούμε σε ένα κόσμο, φτωχό ή πλούσιο, που τον δημιούργησε και τον διάλεξε ολιστικά ο εγκέφαλός μας, **με το σκέπτεσθαι, συναισθάνεσθαι και πράττειν.** Όσο πιο ανοιχτό και πλούσιο είναι το πνεύμα μας τόσο περισσότερα εισδεχόμαστε, τόσο περισσότερο εντείνεται το ενδιαφέρον μας, τόσο περισσότερο ενθουσιασμό αποκτούμε και τόσο πιο πολύ **αυξάνεται η ικανότητα αντίληψής μας άρα και ευρύτερη γίνεται η αληθινή πραγματικότητα.**

Για ένα τέτοιο πνεύμα ο κόσμος δεν είναι ποτέ ανιαρός ή δίχως ενδιαφέρον. Η απεραντοσύνη του Κόσμου είναι τέτοια που παρέχει **ασύλληπτες ευκαιρίες** για βιώματα που μας περιμένουν να τα εξερευνήσουμε. **Διευρύνοντας το πνεύμα μας ουσιαστικά μεγαλώνουμε το είναι μας.**

Η ζωή είναι στην ουσία της η αρνητική εντροπία (το αντίθετο της αταξίας) και ο δημιουργικός άνθρωπος και το ανθρώπινο πνεύμα ο εκφραστής της.

Δημήτρης Μπάκας

14 Φεβ. 2025